

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 64, Ocak 2018, s. 519-528

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

29.12.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

20.01.2018

Dr. Elif Merve ALPAK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
elifmerveakyol@hotmail.com

Yrd.Doç. Dr. Tuğba DÜZENLİ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
tugbaduzenli@gmail.com

Arş.Gör. Emine TARAKCI EREN

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
eminemtarakci@gmail.com

KENT KİMLİĞİ VE KULLANICILARIN BAĞLILIK DUYGUSU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TRABZON KENTİ ÖRNEĞİ

Öz

Kentleri birbirinden ayıran, onu eşsiz yapan doğal güzellikleri, tarihi mirası ve sosya-kültürel yaşamıdır. Bu özellikler kentlere zengin bir kimlik ve güçlü bir kentsel imaj kazandırır. Ancak dünyamız geçmişten günümüze çeşitli nedenlere bağlı olarak (teknolojik gelişmeler, hızlı nüfus artışı vb.) değişim göstermektedir. Bu da kentleri birbirinden farklı yapan bu özelliklerin kaybolmasına ve birbirine benzer kentlerin doğmasına sebep olmaktadır. Bu olumsuzluklar, kentlerin, insanların zihninde bıraktığı imajın, kent kimliğinin giderek kaybolmasına ve insanların çevrelerine, mahallelerine, kentlerine yabancılaşmasına neden olur. Kentsel kimliği olumsuz yönde değişen (görünümdeki değişimler, yapılan etkinliklerdeki değişimler) şehirlerde, insanların çevreyle ilişkisi zayıflar bu da insanların kentlerine olan sahiplenme ve bağlılık duygusunu azaltır.

Anahtar kelimeler: Kent, Kent Kimliği, Bağlılık

URBAN IDENTITY AND THE INFLUENCE OF USERS ON THE PLACE ATTACHMENT: TRABZON CITY SAMPLE

Abstract

It is the natural beauties, historical heritage and social-cultural life that distinguish cities from each other and make them unique. These features give cities a rich identity and a strong urban image. But our world changes from past to present depending on various reasons (technological developments, rapid population growth, etc.). This leads to the disappearance of these features which make the cities different from each other and the creation of similar cities. These negativities cause cities to lose the identity of the city, the image of people leaving their mind, and the alienation of people from their surroundings, neighborhoods and cities. Urban identity is changing in the negative (changes in appearance, changes in activities) in cities, people are weak in relation to the environment, which reduces the sense of ownership and loyalty of people's cities.

Keywords: Urban, Urban Identity, Place Attachment

1. GİRİŞ

Son yirmi yıl içinde pek çok kent, küreselleşen dünyada kendisine yer bulmak için farklı parametrelere bağlı olarak gelişme çabasına girmiş ve değişimler geçirmiştir. Bu değişimler özellikle, 'kent kimliği-kültürü' açısından olmuştur. Çünkü yaşanan dönüşümler, etkisini öncelikle kentsel mekânda göstermektedir ve değişimden en çok kent merkezleri etkilenmektedir. Kent kimliğini ve kültürünü yoğun olarak oluşturan kentsel merkezler konumlarından dolayı, yeni yapılan binalar, yollar, köprüler vb. ile daha çok değişime maruz kalmaktadırlar. Bu değişimler kent kimliğinin ve kültürünün özgün kimliklerinin korunmasını imkânsız hale getirmektedir. Özellikle kentlerde çok katlı yapıların artması, bunların eski kent dokusuyla iletişim sağlayamaması ve eski ile yeni arasında uyum bozukluğunun ortaya çıkması, kentin kimliğini her geçen gün yitirmesine neden olmaktadır.

Kentin hızlı değişimi, sadece kentin kimliğini yitirmesine neden olmaz aynı zamanda bu hızlı değişime ve yeni kent kimliğine uyum sağlayamayan insanların, kentlerine yabancılaşmasına da neden olur (Schulz;1971). Bir başka deyişle; kendi kabuğuna yani daha küçük bir ölçek olan mahallesine çekilen kentlilerin oluşmasına neden olur ve kent-insan arasındaki ilişki zayıflar. Kentin en önemli mekânsal değeri olan merkezle kurulan ilişkiler azaldıkça, sahiplenme, aidiyet gibi unsurlar azalmakta, kentin kültürel dokusundaki yerini kaybeden kentli, pasif bir konumda tüm bu değişimlerin seyircisi haline gelmektedir (Kösten; 2015).

Hâlbuki bir kentin ilk işlevi, kullanıcılar üzerinde bağlılık ve sahiplenme duygusu oluşturmaları olmalıdır (Proshansky et. al.1983) ve insanları kent içinde aktif bir konuma getirebilmelidir. Kent kimliği sayesinde sahiplenme duygusu gelişir ve kent ile kentteki insanlar arasında bir bağ oluşur (Lang, 1994). Gür (1996), bu konuyla ilgili eğer bir yere, o yerin kültürünün dışında empoze edilmiş fiziksel biçimler ile müdahale edilirse ortaya bir sorun çıkabilir demiştir. Ya da değerler ve dünya görüşü çeşitli etkilerle değişmişse ve çevre eski haliyle kaldıysa yine sorun var demektir. Rapoport (1978) kültürel değişimin bir şok gibi yaşanmasını önlemek için

destekleyici çevreler kavramını ileri sürmüştür. Bu çevreler hem kent kimliğinin korunması sağlar hem de insanların çevreleriyle ilişki kurarak sahiplenme duygusunun gelişmesini sağlar (Doğan, 2016).

Kentsel kimlik eski ve yeninin birbirlerine uyum sağlayarak bir arada bulunması ile sürdürülebilir. Eskinin korunması sadece fiziksel olanın korunması değil, aynı zamanda, o yer üzerinden ilişki kuran tüm öznelere aidiyeti, sahipliliği ve kent kimliğini oluşturan tüm zamansal birikimlerin de korunması anlamına gelmektedir.

1.1. Kent Kimliği- Bağlılık Duygusu

Kentlerin farklı karakterleri kent kimliği, kent profili ve kent imgesi kavramlarıyla açıklanmaktadır. Kent kimliği uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenir. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, niteliklerin karışımı olarak kente biçim verir (Suher,1995). Kentin profilini doğal profili, sosyo-ekonomik profili ve insan eliyle yapılmış mekânın profili ile bir bütünleşmenin değerlendirilmesi oluşturur (Önem ve Kılıçaslan, 2005) Kimlik, farklı yapısal dinamiklerin etkisinde biçimlenir ve değişir. Bu dinamiklerin önemli unsurlarından biri de mekândır. İnsanlar paylaşılan mekân üzerinde birbiriyle iletişim ve ilişki kurar. Ortak mekân sayesinde, günlük iletişim ve karşılaşmalar kurulur, sınıfsal pratikler, kültürel alışkanlıklar ve normlar sürdürülür ya da birbiriyle müzakere edilir (Amin, 2002)

Kent, hareketli ve hareketsiz doğal ve yapısal çevresiyle bize kendini anlatır, bir toplumsal kimlik sunar. Kentin ilk sunduğu görüntü, hem doğal, hem yapısal olanın ilk çarpışması bize, aklımızdan hiç silinmez; bu kentin, bizim üzerimizdeki izdüşümü, çağrışımlarıdır. Bir kenti, farklılaştıran, ayırıcı özelliklerini oluşturan her şey onun kimliğidir. Kent kimliği sabit değildir; durağan olmayan, sürekli gelişip değişen, yenilenebilen veya bozulabilen nitelikte dinamik bir oluşumdur. Bir kentin var olan kimliği, kendi tarafından değil, ancak insan eliyle dışsal etkenler ile bozulur. Dolayısı ile kent kimliğinin, kentsel mekânla ve kentsel kültürle yakın ilişkisi vardır (Kaypak, 2010). Koalhaos ve Mau (1995), aynılaşan kentler için, kimliksiz tanımlı kullanmışlardır. Kimliksiz şehrin başlıca unsurları, boşaltılmış kamusal alanlar, birbirine benzer alanlar, kendini tekrar eden ve en önemlisi de geçmişi silinmeye başlamış kentlerdir (Koalhaos ve Mau, 1995).

“Dolayısıyla, kent tasarımlarının, kentin farklı bölgelerinde yaşayan sakinlerinin, çok farklı ölçeklerdeki mekanlara aidiyetlerine olanak sağlayan ve aynı zamanda herkesin kendisini ait hissedebileceği bir bağlılığa imkan veren fiziksel ve sosyal düzenlemelere duyarlı olması gerektiği” vurgulanabilir (Göregenli, vd., 2014).

Örneğin geleneksel doku içerisindeki Türk Sokağı günümüzde etkileşim ve değişim sürecinde gelişmiş dünyanın her hangi bir noktasında bulunabilecek sıradan bir caddeye dönüşmektedir. Bu dönüşüm kent kimliğinin fiziki, sosyo-ekonomik ve demografik yapıya bağlı olarak değişmesine neden olmaktadır. Öyle ki sokaklar günümüz teknolojisini de kullanarak modernleşmekte ancak insana yabancılaşmaktadır (Ulu ve Karakoç, 2004). Bu yabancılaşma insanların çevrelerinden kopmalarına, aidiyet-sahiplenme duygusu besleyememelerine ve dolayısıyla kentsel kimliği kaybolmuş kullanılan kentlerin oluşmasına neden olmaktadır.

Sahiplenme, insanların mekânla etkileşimlerinden doğan bir eğilimi ve mekâna yönelik yaşadıkları duygusal bağı ifade ederken, yer kimliği ise, insanın mekânla olan deneyiminde ve mekâna yönelik bağlılığının gelişiminde, aidiyet sürecine işaret etmektedir (Ercoskun vd., 2016). Yer kimliği ve sahiplenme kavramları, insan ve mekân etkileşiminin anlaşılması açısından birlikte değerlendirilmesi gereken ama temelde farklı olan kavramlardır. Mekâna bağlılık ve

aidiyet duygusu tek taraflı bireysel bir oluşum değildir; kişiler, kimlikler ve mekânlar arasındaki karşılıklı etkileşim söz konusudur. Kente aidiyet duygusu, içinde yaşanılan ev ya da mahalleye duyulan bağlılığın ötesinde, bireyin kendisini bir kentli gibi hissetmesini ve kente entegre olarak, diğeriyle bütünleşmesini öngörmektedir (Ercoskun vd., 2016)

Proshansky (1978) de yer kimliğinin bireyin kendi kimliği ile çeşitli fiziksel özelliklere sahip kentlerde, çevrelerde oluşan deneyimler, tecrübeler, yaşanmışlıklar olarak tanımlamaktadır.

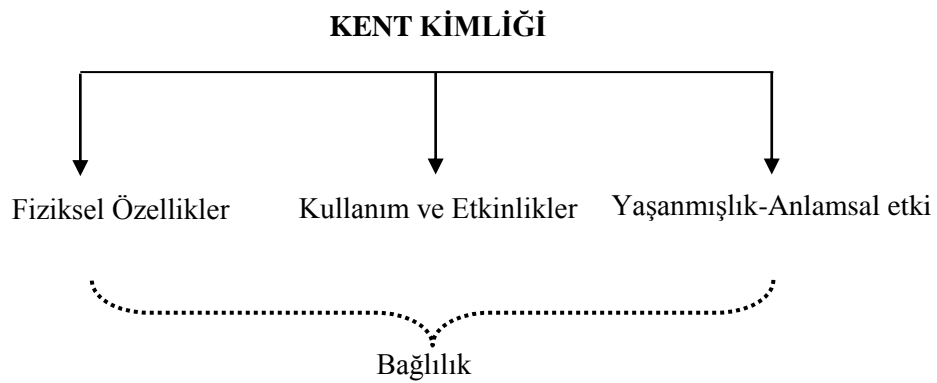
Yani bir kentin, yerin kimliğini sadece oranın fiziksel özellikleri ve görünümü oluşturmaz, aynı zamanda orada gerçekleşebilen etkinlikler, kullanımlar ve oranın insanlar üzerinde uyandırdığı anlamlar ve semboller de oluşturur (Relph, 1976)

Bu nedenle geçmişten günümüze şartlar ve koşullar değişse de, insanın duyumsal, deneysel olarak algıladığı mekâna karşı bir süre sonra içgüdüsel olarak aidiyet hissi oluşturması beklenen bir şeydir. Çünkü insan yaşanmışlıklar ve anılarla kendi mekânsal belleğini oluşturur (Çakır ve Gönül, 2015). Dolayısıyla kentte daha çok yaşanmışlığı olan insanların (yaşı daha büyük olan) değişime rağmen, eskiyi hatırlayıp oraya karşı bağlılık ve aidiyet duygusu geliştirmeleri beklenirken, daha az yaşanmışlıkları olan insanların, değişen, kimliksizleşen ve kaosa dönüşen kent görünümüne karşı daha düşük bağlanma ve sahiplenme duygusu geliştirmeleri beklenir.

Bu çalışmada da, kent kimliği

- Fiziksel özellikler
- Etkinlikler ve kullanımlar
- Kullanıcıların deneyimlerine, yaşanmışlıklarına, tecrübelerine bağlı olarak buraların insanlar üzerindeki anlamsal etkileri olarak tanımlanmıştır.

Üç boyutta ortaya koyulan kent kimliğinin, bağlılık ve sahiplenme duygusu ile olan ilişkisi ise Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Kent kimliği-bağlılık ilişkisi

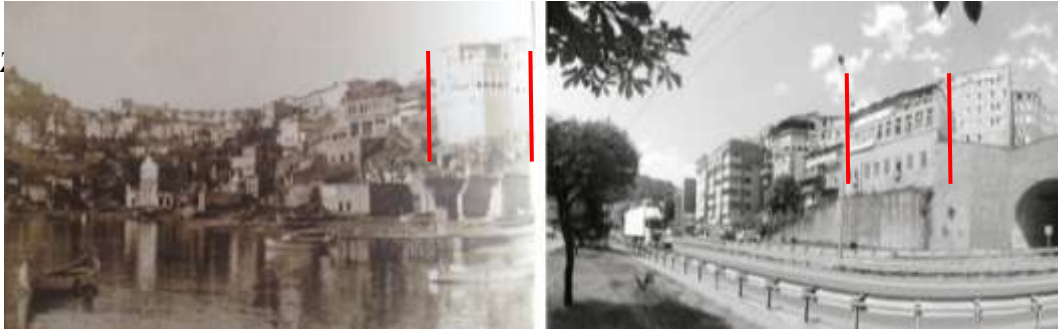
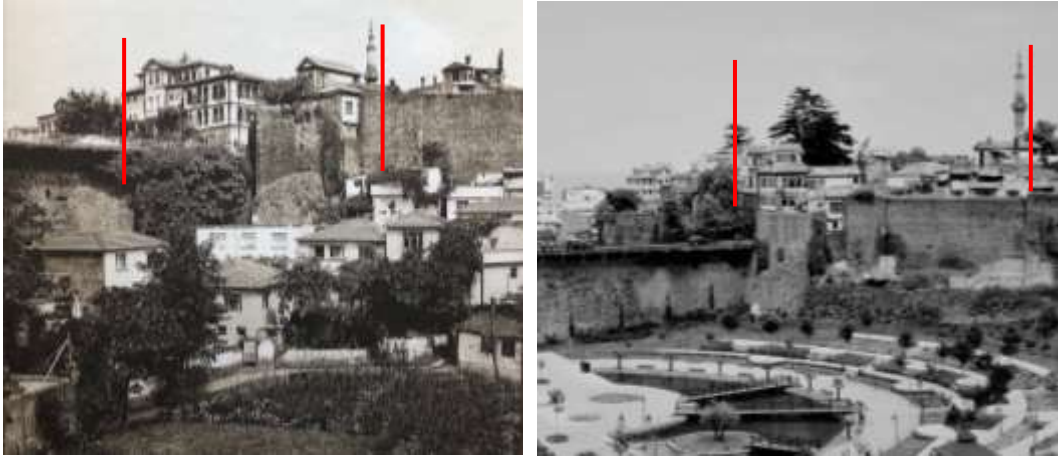
2. MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırma yöntemi, Trabzon kent kimliğinin (değişen fiziksel görünüm, değişen kullanım-etkinlikler ve yaşanmışlık) değerlendirilmesi ve kullanıcıların bağlılık duygusu üzerindeki etkisinin belirlenebilmesi için anket üzerine kurgulanmıştır (Tablo 1). Ankete katılanlar özellikle Trabzonlu olup burada yaşayan ya da en az 15 yıldır Trabzon kentinde bulunan kişilerden seçilmiştir. Anket 56'sı erkek 64'ü kadın 120 kişiyle yapılmıştır. Çalışmanın amacı kent kimliğinin sahiplenme ve yere bağlılık duygusu üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Ayrıca yaşa göre bağlılık duygusunda değişim olup olmadığının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bunun için Trabzon Kentinin eski (Bölükbaşı, 2006) ve yeni fotoğrafları kullanıcılara gösterilerek soruları cevaplamaları istenmiştir (Şekil 2).

Tablo 1. Anket tasarımı

	1	2	3	4	5
1.Kente çok fazla müdahale yapılarak (binalar, yollar, köprüler) kentin fiziki görünümü değiştirilmiştir.					
2.Değişimler nedeniyle eski-yeni görünümünün aynı yer olduğunu anlamakta zorlanıyorum.					
3.Kente yapılan müdahaleler, eski kent dokusuna uyumlu değildir.					
4.Eskiden yapılan etkinliklerin (yüzme, balık tutma, açık hava sineması, opera izleme vb.) birçoğu bugün yapılamamaktadır.					
5.Eski fotoğrafa baktığımda, çeşitli ihtiyaçlarımı karşılayabileceğimi görüyorum, ama yeni kent görünümleri ihtiyaçlarımı karşılamada yetersiz kalıyor.					
6.Trabzon'un kendi özgü diğer yerlerden onu ayıran bir ruhu vardır.					
7. Trabzon kenti denince diğer kentlerden onu ayıran farklı özellikleri aklıma gelir					
8.Burası ne olursa olsun, birbirinden farklı anılarımın, yaşanmışlıklarımın olduğu benim için en güzel yerdir.					
9.Buradan ne olursa olsun asla vazgeçemem.					
10.Yaşadığım bu kente bağlılık duygusu hissediyorum.					

(1:kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3:olabilir, 4:katılıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum)

Çömlekçi

Meydan

Eski kent görünümüleri (Bölükbaşı, 2006) Yeni kent görünümüleri

Şekil 2. Eski-yeni kent görünümüleri

3. BULGULAR

Kullanıcıların, kent kimliğini ve buna bağlı olarak oluşturdukları bağlılık duygusu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Öncelikli olarak kent kimliğinin belirlenmesine yönelik sorulan 8 soruya faktör analiz yapılarak birbirleriyle ilişkili değişkenler bir araya getirilerek kavramsal olarak anlamlı alt faktörler bulunmuştur.

Analizde varimax rotasyonlu temel bileşenler analizi uygulanmış, sonucu 0,40'dan düşük faktör yükleri gizlenmiş ve 3 defa tekrarlanma gerçekleştirilmiştir. 8 maddelik kent kimliği değişkenlerinin 3 faktörde toplandığı görülmüştür (Tablo 2). Bu faktörler toplam varyansın %68,062'sini temsil etmektedir.

Tablo 2. Kent kimliği yapısı ve alt faktörleri

	Faktör Yüğü	Varyans (%)
1.FAKTÖR: Kullanım ve Etkinlikler		32,739
Çeşitli ihtiyaçların karşılanabilmesi (soru 5)	,941	
Farklı etkinliklerin yapılabilmesi(soru 4)	,937	
2.FAKTÖR: Yaşanmışlık-Anlamsal etki		20,148
Yaşanmışlık (Soru 8)	,834	
Farklı özellikler (soru 7)	,747	
Kendine özgü ruh (soru 6)	,707	
3.FAKTÖR: Fiziksel özellikler		15,175
Müdahale (soru 1)	,805	
Aynı yer (soru 2)	,744	
Uyumlu (soru 3)	,567	
TOPLAM VARYANS		68,062

Bağlılık duygusunu değerlendirmek için sorulan sorulara (soru 9-10) yapılan faktör analizi sonuçlarına göre bu iki değişken %97,377 bir faktörde toplanmıştır. Böylelikle kullanıcıların kente karşı duydukları bağlılık duygusu değeri belirlenmiştir.

Kullanıcıların değerlendirmeleri sonucunda, kent kimliğinin aldığı ortalama değerin 3,71, bağlılık değerinin ise 3,65 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca fiziki özelliklerin değişiminin 4,05, kullanım ve etkinliklerin 3,55 ve yaşanmışlıkla ilgili ortalama değerleri ise 3,46 olduğu belirlenmiştir.

Yapılan one way Anova testi sonucunda bu değerlendirmelerin yaşa göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Yaşa göre bağlılık $F_{(4,115)} = 69,216$, $p < 0.01$, kent kimliği ise $F_{(4,115)} = 35,140$ $p < 0.01$ değeri anlamlı farklılıklar göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Bağlılık-kent kimliğinin yaş gruplarına göre aldıkları değerler

Tukey HSD ^a	Bağlılık			Tukey HSD ^a	Kent kimliği		
	Subset for alpha = .05				Subset for alpha = .05		
	1	2	3		1	2	3
18-25 (n:8)	2,25			18-25 (n:8)	3,26		
25-35(n:24)	2,45	2,45		25-35(n:24)	3,24		
35-45(n:29)		3,03		35-45(n:29)	3,26		
45-55(n:35)			4,60	45-55(n:35)			4,17
55 ve üstü (n:24)			4,66	55 ve üstü (n:24)			4,18

Kent kimliğinin alt bileşenlerinin ve yaş faktörünün bağlılık duygusu ile olan ilişkilerini belirlemek amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 4). Korelasyon analizi sonucunda, bağlılık duygusuna sırasıyla, yaş ($r=,801$; $p<0,01$), yaşanmışlık-anlamsal etki ($r=,752$; $p<0,01$), kullanım-etkinlik ($r=,289$; $p<0,01$) ve fiziksel özelliklerin ($r=,234$; $p<0,01$) daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Kent kimliği alt faktörlerinin bağlılık duygusu ile olan ilişkisi

	KE	YAE	FÖ	Y	BD
Kullanım ve etkinlikler (KE)	1	,299**	,216**	,249**	,289**
Yaşanmışlık-anlamsal etki (YAE)		1	,213**	,795**	,752**
Fiziksel özellikler (FÖ)			1	,237**	,234**
Yaş (Y)				1	,801**
Bağlılık duygusu (BD)	,289**	,752**	,234**	,801**	1

** ($p<0,01$), * ($p<0,05$) N=120

Korelasyon analizi sonucunda kent kimliği, yaş ve bağlılık duygusu arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti ortaya konulduktan sonra, yaş ve kent kimliğinin bağlılık duygusunun oluşmasında etkisini belirlemek için regrasyon analizi yapılmıştır.

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre bağlılık duygusunun oluşması %64,6 düzeyinde kent kimliği ve yaş faktörüyle açıklamaktadır ($R=0,804$; $R^2=0,602$; $F_{(2-117)}=106,863$; $p<0,05$). Bağlılık duygusunu en yüksek düzeyde açıklayan ise sırasıyla yaş ($\beta=,559$; $p<0,01$) ve kent kimliğidir ($\beta=,202$; $p<0,01$). Ayrıca bağlılık duygusunu en yüksek düzeyde etkileyen kent kimliği alt faktörünün ise yaşanmışlık-anlamsal etki olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇLAR ve DEĞERLENDİRMELER

Bu çalışmada, uzun dönemde çeşitli değişimler geçiren Trabzon kentinin kimlik değerine ve bunun bağlılık duygusu üzerindeki etkisine ilişkin genel tespitlere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Trabzon kenti yerleşim yoğunluğunun artması, plansız yapılaşmalar gibi nedenlerle kentin çoğu bölümünde hem fiziki açıdan hem de kullanım ve etkinlikler bakımından değişimlere maruz kalmıştır. Bu değişimler kentin kimlik değerini düşürürken, insanların kente karşı sahiplenme ve bağlılık duygusu oluşturmamasını da olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle kente karşı daha az yaşanmışlığı olan genç insanlar, bağlılık duygusu ve sahiplenme duygusu oluşturmada zorluk çekmektedirler.

Yapılan araştırma sonucunda, hem genç hem de yaşça daha büyük kullanıcıların, fiziki özellikleri yüksek düzeyde olumsuz yönde değiştiği yönünde değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Yani kentin fiziksel değişimi her yaş grubundan insan için benzer şekilde algılanmış ve değerlendirilmiştir. Bununla birlikte kullanım ve aktiviteler yönünden değerlendirmeler yaşa göre farklılıklar göstermektedir, anlamsal etki yönünden ise yaşa göre en yüksek düzeyde farklılıklar oluşmaktadır.

Fiziki özellikler yüksek düzeyde değişime maruz kalmalarına ve tüm yaş grupları kullanıcıları tarafından bunun algılanmasına rağmen bağlılık duygusu üzerinde en düşük düzeyde etki-

ye sahiptir. Çünkü yaşça daha büyük insanlar tüm olumsuz değişimlere rağmen, orada yaşamışlıklarıyla oluşturdukları duygusal bağla beraber bağlılık ve sahiplenme duygusu oluşturmaya devam ederler. Daha genç insanlar ise kentin hem fiziki hem de kullanım ve etkinlikler yönünden olumsuz şartlarıyla birlikte oranın sıradan herhangi bir yer olduğunu düşünerek herhangi bir duygusal bağ kuramayıp bağlılık duygusu oluşturamamaktadırlar. Böylelikle yeni nesil kentle bütünleşemeyip, birbirlerinden kopuk iletişim kuramayan toplumların oluşmasına da neden olmaktadır.

Bu sonuçlar ile Trabzon kentinin kimliğini yitirmekte olduğu, bunun da özellikle genç bireylerin kentten ve birbirleriyle olan iletişimlerinin kopmasına neden olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra, kente yapılan müdahalelerin eskiyle daha uyumlu olmasına, insanların çeşitli etkinlikleri yapmasına olanak sağlayarak orayla bir duygusal bağ kurarak yaşamışlık katmasına dikkat ederek planlamalar yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Amin, A. (2002). Ethnicity and the multicultural city: Living with diversity. *Environment and Planning A*, 24, 959-980.
- Çakır, H., Gönül, Y. B. (2015). Tarihi Yapılarda Mekânsal Belleğin Korunması: İzmit Seka Selüloz Ve Kağıt Fabrikasının Dönüşümü. *Beykent Üniversitesi Fen Ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 8,2, 85 – 110
- Doğan, F. (2016). Tarihsel Süreç İçerisindeki Kültürel Değişimin Fiziksel Ve Algısal Değişim Bağlamında İrdelenmesi: Trabzon Kent Meydanları Örneği. (Doktora Tezi). KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon
- Erçoşkun, E. Y., Akunal, Ö. E., Yenigül, S. B., Alkan, L. (2016). Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler Ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji Ve Politika Dergisi*, 11, 4-23.
- Göregenli, M., Karakuş, P., Özgen, Y., Umuroğlu, İ. (2014). Mahalleye Bağlılık Düzeyinin Kent Kimliği ile İlişkisi İçinde İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29, (73), 73---85.
- Gür, Ş. Ö. (1996). Mekân Örgütlenmesi. *Gür Matbaacılık*.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 14, 373-392
- Koolhaas, R., Mau, B. (1995). *Small, Medium, Large, Extra-Large: Office for Metropolitan Architecture*. Monacelli Press, New York.
- Kösten, Ö. Y. E. (2015). Kentsel Kimliğin Değişen Görüntüleri: Eski Kent, Yeni Merkez-İzmit. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 10, 1, 1-19
- Lang, J. (1994). *Urban Design: The American Experience*, John Wiley & Sons, Inc. USA.
- Önem, B. A., Kılıçaslan İ. (2005). Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. *İTÜ Dergisi, Mimarlık ve Planlama*, 4,1, 115-125
- Proshansky, H. (1978). The City and Self Identity. *Environment and Behavior*, 10, 2, 147-169.
- Proshansky, H. M., Fabrian, A., Kaminoff, R. (1983). Place Identity: Physical World Socialization of the Self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 1, 57-83
- Rapoport, A. (1978). Culture And Subjective Effects of Stress. *Urban Ecology*, 3, 241-261

Relph, E., 1976. Place and Placelessness. London, UK: Pion Limited.

Schulz, N. C. (1971). Existence, Space and Architecture, Praeger, New York, 9-36

Suher, H., (1995) Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları, Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 3-12.

Ulu, A., Karakoç, İ. (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. İstanbul: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.